

בני דוד עלי

מכינה ישיבתית לצה"ל | ישיבה לבוגרי צבא | ישיבה גבוהה

יב' חשון תשע"ב

שכתוב-

בס"ד

פרשת וירא- מעבר מיחיד לציבור- מורכבות בניית אומה / הרב אליעזר קשתיאל

"וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום" רש"י מביא את הגמרא בבבא מציעא שביום השלישי למילתו של אברהם, והקב"ה בא לשאול בשלומו ביום השלישי למילתו אברהם יושב פתח האוהל, נושא את עינו ורואה שלושה אנשים. הוא רץ האהלה ואומר לשרה להכין שלש סאים קמח סולת. "ואל הבקר רץ" ודורשים חז"ל, שהוא הביא שלושה פרים, ומכין מהם שלוש לשונות בחרדל.

ביום השלישי למילתו שלושה אנשים, שלושה סאים, שלושה פרים ושלוש לשונות. בסוף הפרשה, כשאברהם הולך אל העקדה נאמר- "ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחוק". במדרש יש אריכות רבה על כך שזה היה דווקא ביום השלישי. חז"ל מקשרים זאת ליום השלישי של מתן תורה, ליום השלישי של אסתר ולעוד ימים שלישיים. מגדיל הזהר הקדוש בפרשתנו ואומר "ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא" – ראה את יעקב, שהוא השלישי. השלישי מחבר את אברהם ליעקב. באמת, יש קשר מאוד מפתיע בין אברהם ליעקב. בספר ישעיה יש פסוק "יעקב אשר פדה את אברהם". ולפי המדרש (ויקרא רבה, ל"ו) ניצל אברהם מהאש של אור כשדים בגלל שעתיד לצאת ממנו יעקב. אנחנו יודעים שנאמר "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם", יש קשרים בין יעקב לאברהם. יעקב הוא השלישי, אברהם הוא הראשון. אנחנו רואים בפרשתנו שיש לאברהם עניין, עיסוק עם השלישי.

היום השלישי למילה הוא היום הכי כואב, היום הכי קשה. היום שמבטא את המציאות היותר מורכבת, הלא פשוטה. האירוע המרומם של ברית המילה שמתואר בסוף הפרשה הקודמת, מתברר כדבר לא פשוט. יש לזה מחיר. המורכבות לא מתגלה מיד, אלא ביום השלישי, אז מתגלה הקושי לקבל בגוף, בנפש, את העוצמה של הפעולה המאוד חריפה של המילה.

היום השלישי - היום שדורש מאיתנו התמודדות עם מורכבות, קושי. כי אפשר להציב חזון נשגב וצריך להציב חזון נשגב, שורשי, גרעיני, החזון של אברהם, דמות המופת העליונה. אבל במרכז הפרשה שלנו ניצבת העובדה שאברהם צריך להתממש ולעבוד מעמדת רעיון נשגב לעם, למשפחה. להקים חברה שהיא מלאה אידיאלים ומלאה גדלות זה הרבה יותר מסובך. הרבה יותר מורכב.

בפרשת השבוע שלנו אברהם צריך לאט לאט להיפגש עם משמעות החזון של "אעשך לגוי גדול". משמעות שאומרת מציאות יותר מורכבת, שיש בה כמה זוויות. אברהם רואה לפניו בפתח האהל שלושה אנשים, לא אחד. ביום השלישי למילתו, ביום שבו יש כאב גדול ויסורים ולא פשוט, גם העולם הרוחני עצמו נהיה יותר מורכב, כך מתקדמים לקראת הולדת האומה. שלושה מלאכים- מלאך של דין, מלאך של חסד ומלאך של רפואה. וכל מלאך – לעצמו, לא יכול לעשות את השליחות של השני. לא קל לאחד את העולם הרוחני. הקב"ה מנהיג את עולמו בזוויות שונות. בעם העתיד להוצר יהיו כוחות

שונים, יהיו כוחות שידחפו לדין ויהיו שידחפו לחסד, וכולם ירצו לקבל מאברהם. על כל הכוחות שעתידה האומה להצמיח להיות גנוזים בשורש. זה מצריך מאברהם לברר את המזון הרוחני והעשיר שנמצא בתוכו, שתהיה סאה נפרדת לכל מלאך. אומרים המפרשים שאברהם נזר שלא תהיה קנאה בין המלאכים, שכל אחד יקבל בדיוק אותו דבר. אומר אברהם לשרה, "לושי ועשי עוגות", זה מצריך מאמץ. לפי המדרש- כשבאים המלאכים, שרה נדרשת בעצמה ללוש – לא שפחותיה. אברהם ושרה צריכים עכשיו להוליד את היכולת להתמודד ולהזין צדדים שונים, בחינות שונות. שלושה פרים, אנרגיות אדירות ושונות של עם, יהיו גם מחלוקות בעמ"י ובבית הדין ישבו שלושה דיינים וכל אחד יאמר משהו אחר ויהיו שלוש לשונות. זה כבר לא המצב השורשי, כשאברהם הוא אחד, יתווסף פה יצחק ויעקב ואח"כ – בניו של יעקב. העולם הרוחני הולך להיות עולם רוחני שמצמיח כוחות שונים, אמירות שונות, והתורה- תקרא "אוריין תליתאי". כי התורה שהולכת להתגלות תהיה מורכבת. היא תכיל דברים שונים, סגנונות שונים. יש להתכונן לקראת לידת עם מיוחד, "עם תליתאי" – כהנים, לויים וישראל, שאיפות של רוח הקודש לצד שאיפות לבניית המציאות עם כל חלקי החיים שבה ויהיה גם רצון למזג ולפשר. מעמד הר סיני יהיה ביום השלישי "יום תליתאי" – יום שיש בו הדרגה, תהליכים, יום שדורש מורכבות, תשומת לב לכל מיני בחינות שיש בנו. אברהם ושרה נדרשים כעת למציאות שיש בה צדדים שונים. יהיו גם שלושה מנהיגים לעמ"י ביציאתם ממצרים. אומרת הגמרא בבבא מציעא – בזכות שלושת הדברים שנתן אברהם: חמאה וחלב, מים, ושירות- זכו ישראל לשלוש מתנות ביציאה ממצרים: מן, באר ועמוד הענן כנגד שלושה מנהיגים – משה אהרון ומרים. ההנהגה האלוקית אותנו תהיה מורכבת. "ואעשך לגוי גדול" שהיה רעיון מופשט בפרשת לך לך, הולך ונרקם למציאות, עם תשומת לב להמון פרטים. המלאכים יושבים ואוכלים – המלאכים ניזונים מאברהם, הכוחות השונים שיתפתחו צריכים לקחת משהו מהשורש הנעלם הזה.

אבל זה אפילו יותר מורכב, כי כשהולכים להקים אומה, היא לא יכולה להיות לבד, היא חלק מהאנושות, יהיה לה מגע, משא ומתן עם המין האנושי. חז"ל אומרים שאברהם נטל עצה בנושא המילה מענר, אשכול וממרא, הם היו שותפים לברית המילה, שותפים להתקדמות. יש צדדים באומות העולם שאנחנו צריכים להכניס לחשבון, זה חלק מהמשמעות של לבנות אומה. "ויתן אל הנער" רש"י אומר, שזה ישמעאל, לחנכו במצוות.

"יעקב אשר פדה את אברהם" – בלי יעקב, אברהם חסר. אברהם דמות ענקית, אבל רק ליעקב, אומרת הגמרא, יהיה צער גידול בנים. רק יעקב יעבור כל כך הרבה תהליכים ורק הוא יבנה באמת את ההתחלה של הציבור, של האומה ומה שהופיע אצל אברהם בצורה שורשית יהפוך לבית. בית יעקב. יעקב – התחלת הציבור. הציבוריות של יעקב מצדיקה ונותנת טעם למפרע לכל המהלכים המדהימים של אברהם. אברהם ניצל מאור כשדים בגלל הציבור שעמיד לצאת ממנו, כי הולכת לצאת ממנו אומה שלמה. לאברהם יש "זכות בנים". הוא הולך להקים עם. ולכן, הקב"ה צריך לשתף את אברהם בדיון המורכב כל כך על סדום. וה' אמר "המכסה אני מאברהם?" והתורה מנמקת "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ" למה צריך לשתף את אברהם בדיון המורכב? כי הוא הולך להקים גוי מורכב - גדול ועצום שיהיה לו קשר עם כל אומות העולם. כי הוא- "יצוה את בניו ואת ביתו אחריו". לפי המדרש – הקב"ה ואברהם פתחו בית דין. "ויגש אברהם", אומר רש"י לדבר קשות, להתפייס ולהתפלל. בתוך הנגישות הזאת מכיל אברהם שלושה דברים, מורכבות גדולה של דין ציבור.

"ביום השלישי וישא אברהם את עיניו" – אחרי שלושה ימים שלא היו פשוטים כל כך נושא אברהם את עיניו. "למה נתעכב שלושה ימים?" שואל התנחומא "כי השטן נעשה לפניהם כנהר גדול והגיעו המים עד צוואר". יש עכובים. לא פשוט להתרומם לאידיאלים גדולים. "ביום השלישי" אומר הפסיקתא, "לסגפו בדרך", לסבך, להקשות. אברהם רואה שהפעולה שהוא הולך לעשות אינה פעולה אישית, אלא זהו מהלך עתידי, ציבורי. עקידת יצחק אינה אירוע שבין אדם פרטי לאלוקיו, זהו אירוע שבא לכונן אומה, , שבא להגדיר לאיפה הולכת האומה שלנו. מצד אחד, יהיו בה יסודות עם רגילים – של קרבת דם, משפחתיות. ומצד שני, אנחנו עם שמה שדוחף אותו בחיים הם אידיאלים נשגבים, ואהבת ה' היתה יותר גדולה ממה שאנחנו אוהבים את עצמנו, אומר הרב באורות. זה עם שבו משה רבנו יגיד "מי לה' אליי" ויבואו בני לוי ויהרגו שלושת אלפים אנשים מהמחנה! כי עם כל הכבוד לרגש המשפחה, יש "מי לה'". זה עם בו היחסים המשפחתיים לא כל כך פשוטים, ואם צריך, שוחטים אותם למען שם ה' - "ויקח את המאכלת".

כשאברהם הסתכל על המקום אחרי העקידה "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה" – פניו נשואות לעתיד. אומר רש"י – "כל הדורות הבאים יקראוהו" כל הדורות הבאים יהיו קשורים להר הזה, זה ישפיע על כולנו. בקובץ שישי סעיף ל"ב, כותב הרב- שבהתחלה של כל תנועה רוחנית יש כוח גדול, רעיון משוטט, מקיף, אבל הוא עוד לא מתיישב עדיין בעולם, דווקא מפני גודלו, גבהו ותעצומתו. יש את פרשת לך לך, של שוטטות והולכה, אין עדיין מקום מיושב, ואח"כ צריך לבוא שלב אחר, איך להגשים בחיים את הגודל, ביישום שהולך ונמשך לאיטו. דור אחר דור שמשביח את מעשה הראשונים. ומה שהגו האבות במעוף נשר יעשו הבנים בעבודה קטנה, ומהיקף של הרבה דורות יתעלה הכל, והענפים ישובו וישבו לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם- "כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם". כדי שיוולד יעקב צריכים שיצחק ישחט ויוולד יצחק חדש, יצחק אחר, שהוא אבא של יעקב, אבא של עם. את היצחק הפרטי אברהם שחט. הוא יצא ממסגרת היחיד, מסר את בנו להקמת הציבור - "ולא חשכת את בנך את יחידך". היחידות הזאת מתה – "לא חשכת". התעלות מעל היחידות. זו היציאה הסופית של אברהם מהיחידות.

"וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל נאחז בסבך בקרניו" – מכאן ואילך המציאות תהיה מסובכת. "עתידין בניך להיאחז בעוונות", אומר הירושלמי, "ולהסתבך" – במלכויות או "בצרות", אומר הבראשית רבה. אבל, בתוך הסבך הזה יהיה איל, תהיה קרן, יהיה המשך קרן ישועה, תרוממנה קרנות צדיק, קרנו של משיח. ככה זה כשעוברים מיחיד לאומה, "יעקב אשר פדה את אברהם", ובפתח האוהל פוגשים שלושה מלאכים, תורה משולשת, לעם משולש, שלושה אבות.

שבת שלום